

ŽENE U SPORTU – RODNA RAVNOPRAVNOST U SPORTU, MEDIJIMA I SPORTSKIM ODNOSIMA S JAVNOŠĆU

Sažetak

Sport je jedan od najvažnijih svjetskih resursa i neizostavan dio međunarodne kulture. Muškarci i žene sudjeluju u većini sportova: od nogometa, košarke, boksa do ekstremnih sportova. Cilj je ovoga rada istražiti rodnu ravnopravnost u mnogim vidovima sporta: od jednakih plaća i sponzorskih ugovora do stipendija kao državne potpore talentiranim sportašima i sportašicama. U radu je prezentiran teorijski okvir definiranja sporta i njegova značaja. Obraden je medijski odnos prema sportu i naglašena simbioza između sporta i medija. Rad je fokusiran na žene u sportu i njihov napredak prema rodnoj ravnopravnosti. Rodna ravnopravnost važna je u svim sportskim djelatnostima: od sudjelovanja i trenerskih pozicija do uprave. Napravljena je analiza rezultata ankete na reprezentativnom uzorku od 201 ispitanika. Anketom se propitivalo o praćenju sporta i ključnim pitanjima o jednakosti u izboru sporta, o medijskoj pozornosti, jednakim plaćama i sponzorskim ugovorima do predrasuda prema ženskim sportašicama i trajanju karijere te praćenju ženskoga nogometa s obzirom na rast popularnosti ovoga sporta.

Ključne riječi: sport; muškarci; žene; rodna ravnopravnost; jednake plaće; sponzorski ugovori; mediji; predrasude; žene u sportu.

MARTINA
PLANINIĆ*

RUŽICA LJUBIČIĆ**

Stručni članak

Professional article

UDK: 796.07-055.2

Primljeno: 17. 9. 2020.

* dr. sc. Martina Planinić, doc., Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru, martina.planinic@ff.sum.ba

** Ružica Ljubičić, doktorandica na poslijediplomskom studiju „Jezici i kulture u kontaktu“, ruzica.ljubicic@ff3.sum.ba

Uvod

U radu je napravljen teorijski okvir koji definira značenje sporta i njegove promocije, u kojoj mediji imaju važnu ulogu u selekciji najvažnijih sportskih događaja. Mediji utječu na popularnost određenih sportova dok sportski komentatori imaju veliki ugled među pratiteljima sporta.

U teorijskome dijelu prikazani su stavovi autora o ženskoj poziciji u sportu koja se mijenjala kroz desetljeća te prepreke na koje se nailazilo u patrijarhalnome društvu. Važnu ulogu u položaju žena u sportu imaju članovi upravnih odbora sportskih klubova i treneri koji odlučuju o sudbini sportaša i sportašica u ostvarivanju njihovih karijera.

Postoje brojne preporuke i smjernice koje potiču klubove i reprezentacije, sportske odbore i medije u uklanjanju rodne diskriminacije. Važno je potaknuti svijest o uklanjanju rodnih predrasuda i rodne diskriminacije u sportu. Kolektivna svijest o ravnopravnosti spolova može biti pokretač edukacije o ovoj problematici.

Osim teorijskoga dijela rad sadrži i anketno ispitivanje o položaju žena u sportu. Rezultati ankete važni su zbog podataka o javnome mišljenju praćenja sportskih rezultata, praćenja sporta u kojem sudjeluju žene, koliko su sportašice ravnopravne sa sportašima kada je riječ o plaćama, sponzorskim ugovorima i stipendijama te dobivaju li medijsku pozornost zahvaljujući uspješnim sportskim rezultatima ili izgledom. Rodna ravnopravnost u sportu je izazov ljubiteljima sporta, sportašima i sportašicama, medijskim djelatnicima te praktičarima sportskih odnosa s javnošću. Emancipacija, individualna i kolektivna svijest o rodnim ulogama i njihovu položaju u društvu utječe na percepciju javnosti i medija o sportašicama.

1. Značenje sporta u društvu

U suvremenoj teoriji pojam sport susreće se pod različitim sustavima s velikim naglaskom na njegov značaj u društvu. Važnost sporta proizlazi iz ljudske potrebe za tjelesnom aktivnošću. Sportski interesi imaju važnu komunikacijsku ulogu stvarajući brojne veze između ljudi u socijalnoj, psihološkoj, političkoj i ekonomskoj dimenziji.¹ Sport je oduvijek bio predmetom zanimanja najšire javnosti i izložen je neprestanoj medijskoj pozornosti. Sport je i preslika prirodnoga stanja društva. Ivan Tomić i sur. u knjizi *Strateško upravljanje sportskom komunikacijom* ističu da je sport područje

¹ Usp. Zoran Tomić i dr., *Strateško upravljanje sportskom komunikacijom*, Synopsis, Zagreb, 2019., str. 21.

visoke stvaralačke i konstruktivne djelatnosti njegovih talentiranih sudionika. Autori tvrde da se sportska djelatnost može usporediti s umjetnošću, a sportaš postaje istinski umjetnik koji posjeduje stvaralačko sportsko mišljenje i unutarnju potrebu otkrivanja i realiziranja stanja duha, tijela i prirodnoga potencijala.²

U knjizi *Društvena povijest medija* Assa Briggs i Petar Burke navode da „sport s vlastitim rekordima i vlastitim zakonima mora imati značajniju ulogu u bilo kojim dugoročnim prikazima globalne povijesti medija - gospodarske, političke, pa čak i diplomatske.“³ Sport utječe na društvo, društvene promjene i pokreće nove trendove. Sociolozi ističu da odnos između sporta i kapitala može imati različite oblike:

- nastojanje da se ostvari što veći profit
- sportovi u financijskom smislu pokušavaju ostati na površini i pritom pribjegavaju strategiji prikupljanja novca od lokalne zajednice
- sport može stimulirati priljev kapitala kroz opremu, dresove, kladionice
- sport može stvoriti mogućnost za reklamiranje i sklapanje sponzorskih ugovora
- sport može privući ulaganja iza kojih se ne kriju ekonomski razlozi, nego prestiž, kredibilitet i zabava.⁴

1.1. Mediji i sport

Medijska dramaturgija sastavni je dio medijskoga izvješćivanja. Mediji su neizostavni u kreiranju i prezentiranju sportskih događaja. U procesu izvješćivanja sudjeluju komentatori, moderator i stručnjaci. Mediji su, zacijelo, i jedan od glavnih čimbenika u stvaranju sportskih zvijezda i idola. To se postiže personalizacijom sportskoga događaja. Uz medije svakako je bitna i uloga navijačkih skupina.⁵ Mediji odlučuju koji se sportovi mogu gledati u televizijskim rasporedima, a u onim sportovima u kojima sudjeluju žene, daje se niska medijska pokrivenost.⁶

2. Rodna ravnopravnost u sportu

Ravnopravnost žena i muškaraca jedno je od temeljnih načela Europske unije. Europska komisija izrazila je svoju predanost borbi protiv rodnoga jaza i njegovoj

² Usp. isto, str. 23.

³ Asa Briggs – Peter Burke, *Društvena istorija medija*, Clio, Beograd, 2006.

⁴ Miroslav Vasilj, *Sportsko novinarstvo*, Synopsis, Zagreb – Sarajevo – Mostar, 2014., str. 17.

⁵ Usp. Jelena Rodek, „Sport i mediji“, *Rasprave i članci*, 4. lipnja 2018.

⁶ Usp. David Stead, „Sport and the Media“, Barrie Houlihan (ur.), *Sport and Society: A Student Introduction*, SAGE Publications, London, 2010., str. 339.

eliminaciji u donošenju odluka u Ženskoj povelji i Strategiji Komisije za ravnopravnost žena i muškaraca za razdoblje 2010. – 2015. U zaključcima Vijeća o rodnoj ravnopravnosti u sportu potiče se na povećanje rodne uravnoteženosti u izvršnim odborima, povjerenstvima, upravi i na trenerskim položajima te se podupire otklanjanje zakonskih prepreka kojima se žene sprječava u preuzimanju takvih funkcija.⁷

Prema Coakleyu sport je oduvijek smatran muškim teritorijem. Naime, muškarci su sport kreirali vođeni rodnom ideologijom. Autor navodi da je srž muške odgovornosti fizički zaštititi žene, a sport je bio mjesto za utvrđivanje i dokazivanje heteroseksualne muževnosti.⁸ Premda su se određene ideje i uvjerenja o spolu s vremenom promijenile, nasljeđe ljudi koji su formirali suvremeni sport i oblikovali sportsku kulturu ostaje utjecajno i danas. Autorice Key i Jones smatraju da je maskulinitet sporta proizvod načina njegova razvoja i da je kao takav institucionaliziran. Sam po sebi sport nije ništa pogodniji muškarcima nego ženama, već je bio opsežno maskuliziran kroz povijest muške kontrole. Muškarci su kroz povijest kontrolirali sport, koristili ga u svoje svrhe i oblikovali ga tako da odgovara njihovim sposobnostima. Posljedica toga jest da su danas rodne nejednakosti inherentne u sportskim strukturama.⁹ Prema Key i Jones jedna od problematika u ostvarenju rodne ravnopravnosti u sportu je naglasak na ženskom tijelu kao „dekorativnom i pasivnom prije nego aktivnom i snažnom koji upućuje žene na oblike aktivnosti koji reproduciraju te kvalitete i odvraća od onih, kao što je sport, koji su tim kvalitetama suprotni“¹⁰. Autorice Key i Jones također su navele da su se kroz povijest sporta iskristalizirala tri argumenta koja služe kao potpora u sprječavanju participacije žena:

- medicinski argument – žene su fiziološki nesposobne za sportsku aktivnost i ona bi im mogla štetiti
- estetski argument – žene koje se bave sportom su (tjelesno) neprivlačne
- socijalni argument – kvalitete i ponašanja vezana uz sport su u suprotnosti sa „pravom“ ženstvenošću (feminitetom).¹¹

Ženska nezastupljenost u strukturama sporta nije samo nepravedna već ima i dalekosežne posljedice na sudjelovanje žena u sportu, tvrde Key i Jones.¹² Sport je sektor u kojem tradicionalno prevladavaju muškarci, a napredak po pitanju rodne

⁷ *Deklaracija Europskoga parlamenta nakon Izvješća o ženama i sportu*, 2003.

⁸ Usp. Jay Coakley, *Sports in society: Issues and controversies*, McGraw-Hill, New York, 2009.

⁹ Usp. Tess Kay – Ruth Jeanes, „Women, Sport and Gender Inequity“, B. Houlihan (ur.), n. dj., str. 130.

¹⁰ Usp. isto, str. 132.

¹¹ Isto, str. 134.

¹² Usp. isto, str. 136.

ravnopravnosti koče društveni konstrukti muževnosti i ženstvenosti. Trenerski položaji čine još jedno mjesto u kojem su žene nedovoljno zastupljene. Prema Key i Jones „posljedica nedovoljne zastupljenosti na pozicijama moći i odlučivanja je smanjena participacija žena i interes u bavljenju sportom“¹³.

Prema Deklaraciji Europskoga parlamenta nakon Izvješća o ženama i sportu 2003. „ženski šport je izraz prava na ravnopravnost i slobodu svih žena da preuzmu kontrolu nad svojim tijelima i javno sudjeluju u športovima, bez obzira na nacionalnost, dob, invaliditet, spolnu orijentaciju ili vjeru“¹⁴.

2.1. Preporuke i smjernice za postizanje rodne ravnopravnosti u sportu

Ideja o ženi koja se bavi rekreativnom tjelovježbom i profesionalnim sportom još je uvijek u suprotnosti sa starim vjerovanjem da te aktivnosti „nisu kompatibilne s ulogom žene“¹⁵. Još uvijek prevladavaju tradicionalne društvene i kulturološke predrasude o muško-ženskim razlikama s obzirom na spol i njihovu sposobnost bavljenja sportom. S jedne strane postoje „muški sportovi“ kao što su nogomet ili boks, povezani sa snagom i moći, a s druge strane sportovi koji zahtijevaju više fleksibilnosti i spretnosti poput gimnastike ili plivanja, poznatiji pod imenom „ženski sportovi“¹⁶.

Prema Prijedlogu za strateške akcije o rodnoj ravnopravnosti u sportu „jedan od načina za postizanje rodne ravnopravnosti jest rodno osviještena politika u relevantnim područjima. Rodno osviještena politika se može opisati kao integracija perspektive rodne ravnopravnosti uz svaki stadij razvoja i programa“¹⁷. Naglasak se osobito treba staviti na masovni i amaterski sport i specifične programe za mlade talentirane žene i djevojčice. Postoje barem četiri prioriteta područja postizanja rodne ravnopravnosti u sportu na koja treba obratiti pozornost u nacionalnim strategijama, a to su:

- ravnopravna zastupljenost i rodna osjetljivost u odlučivanju
- ravnopravna zastupljenost i rodna ravnopravnost u treniranju i poučavanju u sportu

¹³ Isto, str. 137.

¹⁴ Deklaracija Europskoga parlamenta nakon Izvješća o ženama i sportu, 2003.

¹⁵ Nenad Ponorac – Stanislav Palija – Mira Popović, „Žena i sport“, *Sport Logia*, 9 (2013.) 1, str. 1-7.

¹⁶ *Ravnopravnost muškaraca i žena u sportskim programima audiovizualnih medija*, dostupno na <<https://www.aem.hr/wp-content/uploads/2019/02/Ravnopravnost-mu%C5%A1karaca-i-%C5%BEena-u-sportskim-programima-audiovizualnih-medija.pdf>> (pristupljeno 17. VI. 2020.)

¹⁷ *Rodna ravnopravnost u sportu*, Prijedlog za strateške akcije 2014. – 2020., 2018., str. 8., dostupno na <<https://www.hoo.hr/images/dokumenti/zene-u-sportu/rodna-ravnopravnost.pdf>>.

- borba protiv rodnoga nasilja u sportu i uloga sporta u sprječavanju rodnoga nasilja
- borba protiv negativnih rodnih stereotipa u sportu i promidžba pozitivnih uzora i uloga medija u toj perspektivi.¹⁸

Ova su područja ključna u konkretnoj provedbi rodne ravnopravnosti u sportu. Treba se uzeti u obzir načelo da se odlučuje izvan sportskih terena, ali i prepoznati činjenicu da se stvarna primjena rodne ravnopravnosti zbiva na borilištima, na kojima djeluju i odlučuju treneri. Također, trebala bi se posvetiti pozornost razlikama u plaći između žena i muškaraca u profesionalnom sportu i dostupnosti izravne promocije sportskoga sudjelovanja specifičnih skupina djevojčica i žena. U razmatranju ove problematike vrlo su bitne nacionalne strategije sportskih saveza u kontekstu određene zemlje ili sporta.¹⁹

3. Analiza rezultata ankete „Žene u sportu“

Ciljevi anketnoga ispitivanja:

- saznati prate li ispitanici sportove u kojima sudjeluju žene
- saznati stajališta ispitanika o ravnopravnosti spolova u sportu
- ispitati javno mišljenje o razlozima, prilikama i preprekama koje stoje ženama za ostvarivanje uspješne poslovne karijere
- saznati stavove ispitanika o pravu sportašica na jednake novčane naknade i medijsku pozornost koja će biti usmjerena na uspješne sportske rezultate
- otkriti svjesnost o rodnim predrasudama o izgledu sportašica
- povećati kolektivnu svijest o ravnopravnosti spolova kao pokretaču edukacije.

Anketa je važna jer pokazuje koliko ispitanici prepoznaju važnost jednakoga sudjelovanja žena u sportu, kao i njihova ostvarivanja punoga potencijala zajedno sa zaslužnim naknadama za postignute rezultate. Rezultati ankete važni su jer mogu utjecati na rast kolektivne svijesti o ravnopravnosti žena u svakom vidu i mogu biti jedan od početaka pozitivnih promjena za percepciju i doživljaj ženskoga sporta.

Odgovori na pitanja u anketi pokazuju stavove ispitanika o prednostima i nedostacima, prilikama i preprekama s kojima se žene susreću prilikom sportske karijere. Uočavanje razlika u sportskoj karijeri između muškaraca i žena može potaknuti na

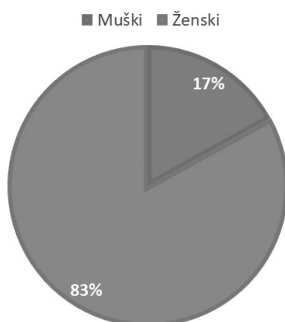
¹⁸ Isto.

¹⁹ Usp. *Priručnik o dobroj praksi: Ravnopravnost spolova u sportu*, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Zagreb, 2011.

smanjenje predrasuda i rodne diskriminacije kao velike barijere. Nakon svladavanja tih barijera, sportašicama se može otvoriti prostor za veće plaće i medijsku pozornost koja ovisi o mnogo čimbenika. Informiranje i ispitivanje javnoga mišljenja o ovoj problematici može pokrenuti edukativne procese u obrazovnim, sportskim i medijskim institucijama koje trebaju obratiti pozornost na pitanje rodne ravnopravnosti.

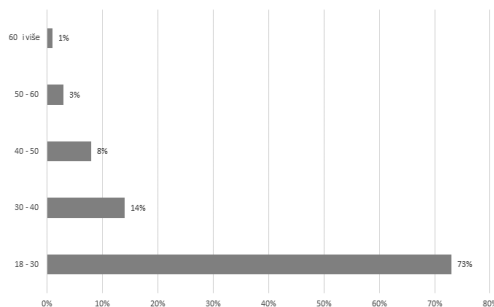
Za analizu podataka korišten je program SPSS, verzija 24.0.

		<i>N</i>	%
<i>Spol:</i>	<i>muški</i>	34	17 %
	<i>ženski</i>	167	83 %

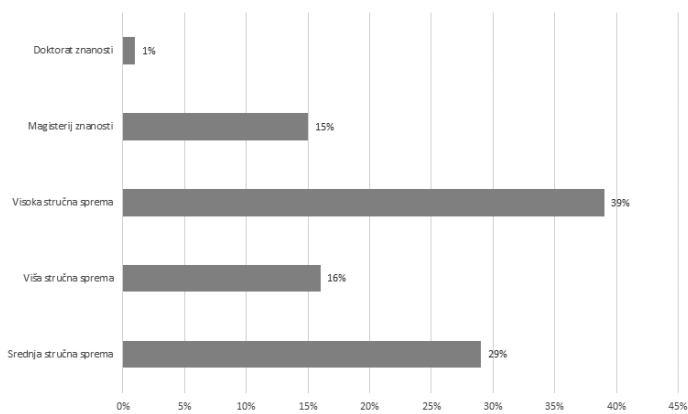
Slika 1.: Spol

		<i>N</i>	%
<i>Dob:</i>	18 - 30	146	73 %
	30 - 40	28	14 %
	40 - 50	17	8 %
	50 - 60	7	3 %
	60 i više	3	1 %

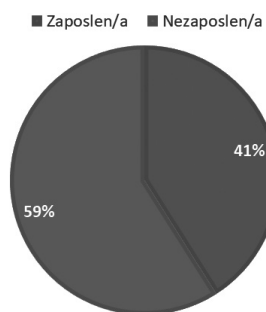
Slika 2.: Dob

		<i>N</i>	%
<i>Obrazovanje:</i>	<i>srednja stručna sprema</i>	58	29 %
	<i>viša stručna sprema</i>	32	16 %
	<i>visoka stručna sprema</i>	78	39 %
	<i>magisterij znanosti</i>	30	15 %
	<i>doktorat znanosti</i>	3	1 %

Slika 3.: Obrazovanje

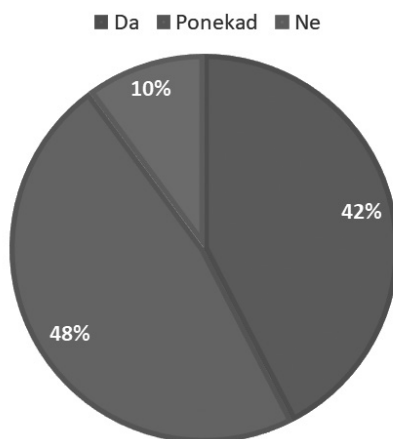
		<i>N</i>	%
<i>Zaposlenost</i>	<i>zaposlen/a</i>	83	41 %
	<i>nezaposlen/a</i>	118	59 %

Slika 4.: Zaposlenost

		<i>N</i>	%
<i>Pratite li sport?</i>	<i>Da</i>	85	42 %
	<i>Ponekad</i>	95	47 %
	<i>Ne</i>	21	10 %

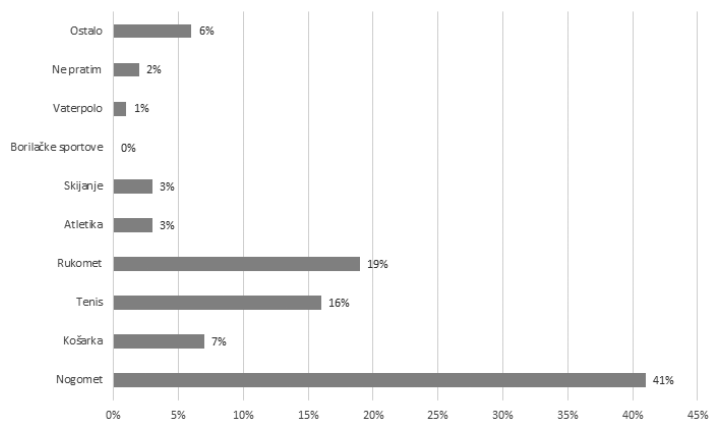
		<i>Pratite li sport?</i>
<i>Chi-Square</i>		48.119
<i>df</i>		2
<i>P.</i>		.000

Slika 5.: Pratite li sport?

Budući da je riječ o kategorijalnim varijablama, za provjeru postojanja statistički značajnih razlika u odgovorima ispitanika korišten je hi-kvadrat. Na temelju prikazanih rezultata vidimo da je $p < 0,05$, što znači da postoji statistički značajna razlika između onih koji prate, odnosno ponekad prate sport u odnosu na broj ispitanika koji ne prate sport.

		<i>N</i>	%
2. Koje sportove najviše pratite?	<i>Nogomet</i>	83	41 %
	<i>Košarku</i>	14	7 %
	<i>Tenis</i>	32	16 %
	<i>Rukomet</i>	39	19 %
	<i>Atletiku</i>	7	3 %
	<i>Skijanje</i>	7	3 %
	<i>Borilačke sportove</i>	0	0 %
	<i>Vaterpolo</i>	3	1 %
	<i>Ne pratim</i>	4	2 %
	<i>Ostalo</i>	12	6 %

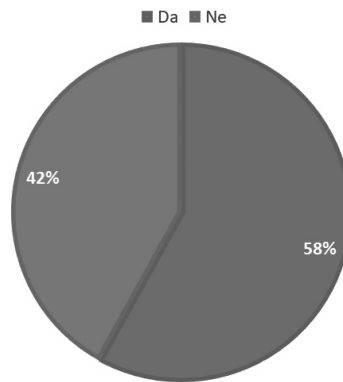

Slika 6.: Koje sportove najviše pratite?

Prema odgovorima ispitanika najpopularniji sportovi su nogomet, rukomet, tenis i košarka.

		<i>N</i>	<i>%</i>
<i>3. Pratite li sportove u kojima se natječu ili sudjeluju žene ?</i>	<i>Da</i>	<i>117</i>	<i>58 %</i>
	<i>Ne</i>	<i>84</i>	<i>42 %</i>

		<i>Pratite li sportove u kojima se natječu ili sudjeluju žene ?</i>
<i>Chi-Square</i>		<i>5.418</i>
<i>df</i>		<i>1</i>
<i>P</i>		<i>.020</i>

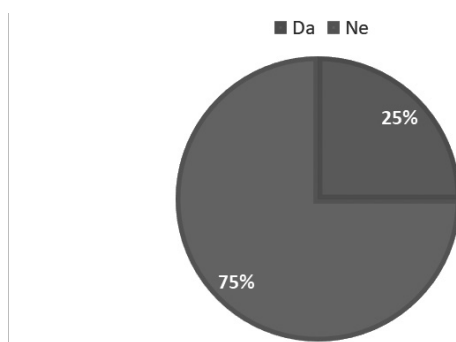

Slika 7.: Pratite li sportove u kojima se natječu žene?

Rezultati hi-kvadrata pokazuju da statistički značajno veći broj ispitanika prati sportove u kojima nastupaju žene u odnosu na broj ispitanika koji ne prate sportove u kojima sudjeluju žene, što pokazuje emancipaciju u odabiru sportova.

		N	%
4. Jesu li muškarci i žene podjednako aktivni i zastupljeni u većini sportova?	Da	51	25 %
	Ne	150	75 %

	Jesu li muškarci i žene podjednako aktivni i zastupljeni u većini sportova?
Chi-Square	48.761
df	1
P.	.000

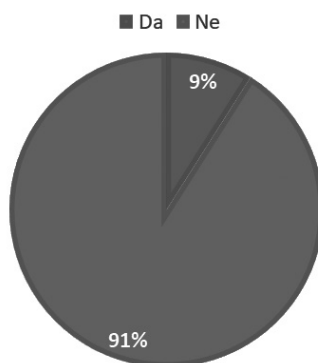

Slika 8.: Jesu li muškarci i žene podjednako aktivni i zastupljeni u većini sportova? Statistički značajno $p < 0,05$.

Veći broj ispitanika smatra da muškarci i žene nisu podjednako zastupljeni u većini sportova. Ovaj odgovor pokazuje da 75 % ispitanika prepoznaje važnost jednakoga sudjelovanja i aktivnosti u sportovima.

		N	%
5. Jesu li muškarci i žene podjednako popularni i eksponirani u sportu?	Da	18	9 %
	Ne	183	91 %

	Jesu li muškarci i žene podjednako popularni i eksponirani u sportu?
Chi-Square	135.448
df	1
p	.000

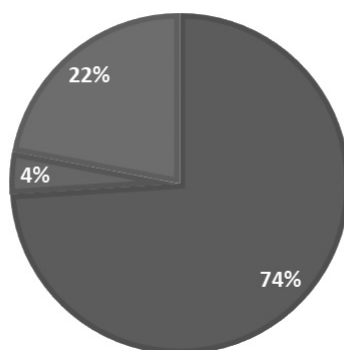
Slika 9.: Jesu li muškarci i žene podjednako popularni i eksponirani u sportu?
Statistički značajno $p < 0,05$.

Veći broj ispitanika smatra da muškarci i žene nisu jednako popularni i eksponirani u sportu. Eksponiranost i popularnost prema odgovorima ispitanika nije jednaka. Čak 91 % ispitanika odgovorio je negativno, što je u skladu s teorijama o ravnopravnosti spolova u sportu.

		N	%
6. Zaslужuju li sportaši i sportašice jednake plaće i mogućnost sponzorskih ugovora, naknada ili stipendija?	Da	148	74 %
	Ne	9	4 %
	To ovisi o ostalim čimbenicima i okolnostima	44	22 %

	Zaslužuju li sportaši i sportašice jednake plaće i mogućnost sponzorskih ugovora, naknada ili stipendija?
Chi-Square	156.030
df	2
P.	.000

■ Da ■ Ne ■ To ovisi o ostalim čimbenicima i okolnostima

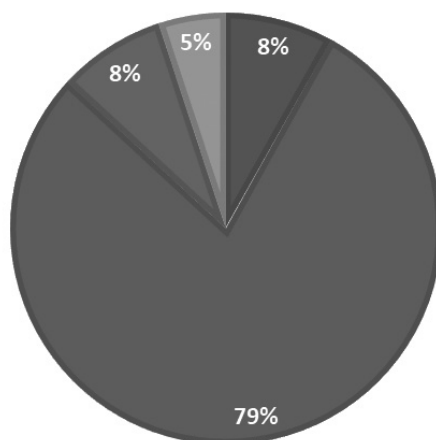
Slika 10.: Zaslužuju li sportaši i sportašice jednake plaće i mogućnost sponzorskih ugovora, naknada ili stipendija?
Statistički značajno $p < 0,05$.

Veći broj ispitanika smatra da sportašice zaslužuju jednake plaće i mogućnost sponzorskih ugovora, naknada ili stipendija kao i sportaši. Veći dio ispitanika, njih 74 %, odgovorio je potvrdno dok je 22 % ispitanika svjesno da plaće i sponzorski ugovori ovisi o brojnim drugim čimbenicima, koji su spomenuti u teorijskome dijelu. Jedan od čimbenika su trenerska mjesta i upravljačke pozicije u kojima nema puno žena. Manji dio ispitanika, njih 4 %, smatra da sportaši i sportašice ne zaslužuju jednake novčane naknade i sponzorske ugovore.

		N	%
7. Smatrate li da mediji podjednako pružaju medijsku pozornost muškom i ženskom sportskom uspjehu?	Da	17	8 %
	Ne	157	79 %
	To ovisi o ostalim čimbenicima i okolnostima	17	8 %
	Ne znam	10	5 %

	<i>Smatrate li da mediji podjednako pružaju medijsku pozornost muškom i ženskom sportskom uspjehu?</i>
<i>Chi-Square</i>	303.020
<i>df</i>	3
<i>p</i>	.000

■ Da ■ Ne ■ To ovisi o ostalim čimbenicima i okolnostima ■ Ne znam

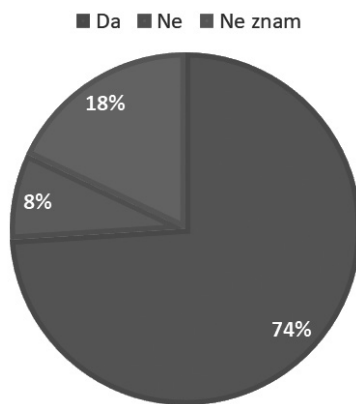
Slika 11.: Smatrate li da mediji podjednako pružaju medijsku pozornost muškom i ženskom sportskom uspjehu?

Statistički značajno $p < 0,05$.

Veći broj ispitanika smatra da mediji podjednako ne pružaju medijsku pozornost muškom i ženskom sportskom uspjehu. Mediji su jedan od najvažnijih sukreatora u sportskim događajima. Da mediji ne posvećuju dovoljno pozornosti ženskim sportskim rezultatima prepoznalo je 79 % ispitanika.

		<i>N</i>	%
<i>8. Postoje li stereotipi i predrasude vezani za fizički izgled sportašica u medijskoj i javnoj percepciji?</i>	<i>Da</i>	149	74 %
	<i>Ne</i>	16	8 %
	<i>Ne znam</i>	36	18 %

	<i>Postoje li stereotipi i predrasude vezani za fizički izgled sportašica u medijskoj i javnoj percepciji?</i>
<i>Chi-Square</i>	153.522
<i>df</i>	2
<i>p</i>	.000

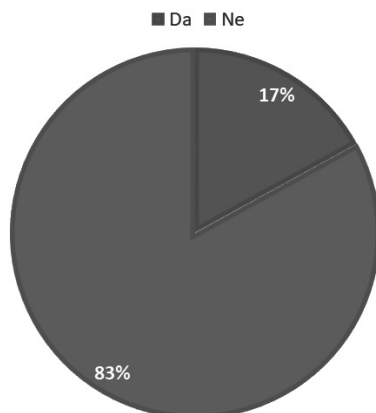

Slika 12.: Postoje li stereotipi i predrasude vezani za fizički izgled sportašica u medijskoj i javnoj percepciji?
Statistički značajno $p < 0,05$.

Veći broj ispitanika smatra da postoje stereotipi i predrasude vezani za fizički izgled sportašica u medijskoj i javnoj percepciji, što je potvrdilo 74 % odgovora na ovo pitanje, 8 % ispitanika nije prepoznalo rodnu diskriminaciju dok 18 % smatra da ne zna odgovor na ovo pitanje.

	<i>N</i>	<i>%</i>	
<i>9. Pratite li ženski nogomet?</i>	<i>Da</i>	34	17 %
	<i>Ne</i>	167	83 %

	<i>Pratite li ženski nogomet?</i>
<i>Chi-Square</i>	88.005
<i>df</i>	1
<i>p</i>	.000

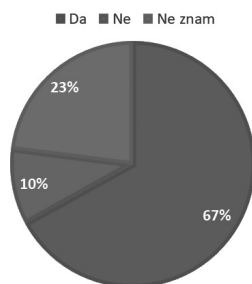
Slika 13.: Pratite li ženski nogomet?

Statistički značajno $p < 0,05$.

Veći broj ispitanika izjavio je da ne prati ženski nogomet. Čak 88 % ispitanika ne prati jedan od najpopularnijih sportova na svijetu kada ga igraju žene dok 17 % ispitanika tvrdi da prati utakmice ženskoga nogometa.

	N	%	
10. Postoje li razlike u odnosu na izbor sporta između muškaraca i žena?	Da	134	67 %
	Ne	20	10 %
	Ne znam	45	23 %

	Postoje li razlike u odnosu na izbor sporta između muškaraca i žena?
Chi-Square	108.251
df	2
P.	.000

Slika 14.: Postoje li razlike u odnosu na izbor sporta između muškaraca i žena?

Statistički značajno $p < 0,05$.

Veći broj ispitanika, odnosno 67 %, smatra da postoje razlike u odnosu na izbor sporta između muškaraca i žena.

• Koje prednosti imaju muškarci u sportskoj karijeri?

Na ovo se pitanje moglo odgovoriti slobodno, nije bilo ponuđenih odgovora. Izdvojeno je deset najzanimljivijih:

- *Nisu podcijenjeni kao predstavnici svoga spola (manje muževni ili slično).*
- *Bolju startnu poziciju, veću početnu plaću, brigu o djeci u potpunosti preuzima supruga, veću medijsku eksponiranost.*
- *Smatram da se bolje nose s okruženjem i čimbenicima koje ih okružuju.*
- *Fizički su jači od žena.*
- *Veća gledanost muškog sporta, poznatiji su, imaju veće plaće.*
- *To ovisi o vrsti sporta kojim se bave, ali teoretski imaju veću mišićni masu, jači volumen pluća i, generalno, izdržljivost zbog svega toga.*
- *Na žalost, ustaljeno je mišljenje da muškarci više tu pripadaju i većina sportova su muški sportovi, a iako i žene igraju, nisu ni upola eksponirane kao muškarci.*
- *Veće poštovanje i veća zarada.*
- *To što je muško!!!*
- *Žene su više diskriminirane, naše društvo je, na žalost, još uvijek u razmišljanju da je za ženu djeca i kuća, a ne karijera.*

• Koji čimbenici utječu na formu i trajanje ženske sportske karijera?

I u ovom je pitanju stavljena mogućnost slobodnoga odgovaranja. Izdvojeno je deset najzanimljivijih odgovora:

- *Majčinstvo.*
- *Puno je objektivnih faktora. Prije svega, tu je odabir između obiteljskog života i karijere. Jasno je kako će trudnoća sportašicu udaljiti iz natjecanja na objektivan period trajanja. To je odluka koju nije lako donijeti u modernom sportu. Također bih istaknuo kako u ženskom sportu tek predstoji postizanje specifičnih znanja o ženskom tijelu u pogledu oporavka od treninga te rehabilitaciji od ozljeda. Smatram kako napredak u tom pogledu može znatno produžiti karijere sportašica.*
- *Prije svega, vlastito mišljenje i odluka o prestanku bavljenja nekim sportom, a onda iza toga tempo života, životni izazovi (brak, trudnoća, dojenje, posao ...).*
- *Utječe kojim se sportom bavi. Ako se bavi popularnijim sportom koji je eksponiran u javnosti, onda će duže trajati i biti cijenjena.*

- *Biološki sat.*
- *Mislim da najviše utječe rađanje, tj. ukoliko sportašica želi zasnovati obitelj i imati djecu. Mislim da je najbolji primjer Serena Williams kojoj je opala forma nakon što je rodila.*
- *Ravnopravnost kod sudjelovanja muškaraca i žena ne prate i jednaka primanja, podrška sponzora i institucija. Žene su izložene pritiscima i zbog osnivanja obitelji te se moraju puno više stvari odreći da bi izgradile karijeru kojoj je ponovo trajanje u većini slučajeva kraće od muškaraca.*
- *Genetika i obiteljska anamneza, majčinstvo i obiteljski život zbog kojeg se i ranije prestaju baviti sportskom karijerom i veća izloženost ozljedama.*
- *Socijalna sredina.*
- *One same odlučuju kad će prekinuti sportsku karijeru.*

Zaključak

Iako žene ravnopravno sudjeluju u mnogo sportova u kojima se natječu individualno ili su dio sportskoga tima, još uvijek postoji velik jaz između muškoga i ženskoga sporta. Taj se jaz očituje u razlici između plaća, dostupnosti sponzorskih ugovora, u oglašavanju, marketingu i medijskoj pozornosti.

U anketnom ispitivanju potvrđene su teze navedene u uvodu. Naime, rezultati istraživanja, koje je provedeno na uzorku od 201 ispitanika, pokazuju da čak 91 % ispitanika smatra da muškarci dobivaju više medijske pozornosti zbog uspješnih sportskih rezultata, pobjeda i trofeja. Veći dio ispitanika, čak 74 %, smatra da muškarci i žene nisu ravnopravni u aktivnosti i sportskoj zastupljenosti; 74 % ispitanika primijetilo je ogromnu razliku između plaća sportaša i sportašica u negativnom kontekstu za sportašice te smatraju da sportašice zaslužuju jednake novčane naknade i priznanja.

Isto je stanje s marketingom, oglašavanjem i sponzorskim ugovorima gdje dominiraju muške sportske zvijezde. Da mediji ne daju dovoljnu pozornost ženskom sportu uočava 77 % ispitanika, 83 % posto ispitanika ne prati ženski nogomet, 58 % ispitanika uopće ne prati sportove u kojima sudjeluju žene, a 74 % ispitanika smatra da još uvijek postoje predrasude i stereotipi povezani s fizičkim izgledom sportašica. To se odnosi i na negativne konotacije i kritike zbog mišićne mase, fizičke konstrukcije i takozvanog muškobanjastog izgleda. Stereotipi i predrasude svakodnevna su pojava i s naglaskom na ženstvenost i ljepotu pojedinih sportašica. To može biti

dvosjeklji mač. Sportašica može, naime, imati odlične sponzorske ugovore, odličan brend i imidž. Druga je strana medalje ako su njezini sportski rezultati zasjenjeni zbog njezina izgleda.

Kao glavne prednosti muškaraca u sportskom uspjehu ispitanici su naveli fizičku konstrukciju, snagu, izdržljivost, disciplinu, otpornost na ozljede, medijsku eksponiranost, početnu poziciju naspram žena, bolju zaradu, kvalitetnije uvjete te činjenicu da su oni muškarci, odnosno, da nisu podložni javnoj diskriminaciji. Majčinstvo, osnivanje obitelji, ozljeda i fizička konstrukcija neki su od presudnih razloga koje su ispitanici naveli kao uzroke kraćeg trajanja profesionalne sportske karijere kod žena.

Anketa je važna za informiranost i poticanje istraživanja o rodnoj ravnopravnosti. Podatci ukazuju na ozbiljno stanje i diskriminaciju žena sportašica. Rezultati su pokazali da je dosta ispitanika uočilo ovaj problem. Važno je da javnost ne ignorira problem te da istraživanja o ovim pitanjima pokrenu edukaciju ljubitelja sporta, sportaše i sportašice, trenere i trenerice, vlasnike klubova i velikih korporacija te medije o rodnoj ravnopravnosti i povećanju kapaciteta za bolje uvjete ženskoga sporta.

U procesu postizanja rodne ravnopravnosti u sportu najvažnija je edukacija koja može mijenjati stavove i utjecati na opće prihvaćanje žena od teorijskoga razmatranja do primjenjivosti u praksi. Tim prihvaćanjima trebaju biti otvoreni treneri, vlasnici sportskih klubova, medijski djelatnici i obožavatelji sporta. Uočene razlike mogu pozitivno utjecati na smanjenje rodni predrasuda i priznanje ženama za uspješne rezultate koje su ostvarile u sportu. Pozitivni stavovi o ženama u sportu mogu utjecati na pokretanje akcija koje će poboljšati uvjete treniranja i veće novčane nakade za sportašice. Mediji koji imaju ulogu informiranja, educiranja i zabavljanja također trebaju posvetiti pozornost ženskom sportu s profesionalnom etikom i apsolutnim poštovanjem bez predrasuda te tako utjecati na javno mnijenje pratitelja sporta.

WOMEN IN SPORT (GENDER EQUALITY IN SPORT, MEDIA AND PUBLIC RELATIONS IN SPORT)

Abstract

Sport is one of the world's most important resources and an indispensable part of international culture. Men and women participate in most sports from football, basketball, boxing to extreme sports. The aim of this paper is to research gender equality in many aspects of sport, from equal pay, sponsorship agreements, to scholarships as state support to talented athletes. The paper presents a theoretical framework for defining sport and its significance. The media attitude towards sports is discussed and the symbiosis relationship between sports and the media is emphasized. The focus of the paper is on women in sports and their progress towards gender equality in all sports activities from participation, coaching positions to management. An analysis of the results of the survey was done. The survey was conducted on a representative sample of 201 respondents. The questionnaire was on sports monitoring and key issues on equality in the choice of sports, media attention, equal pay and sponsorship agreements as well as on prejudice against female athletes and career duration and monitoring of women's football given the growing popularity of the sport.

Keywords: *sport; men; women; gender equality; equal pay; sponsorship agreements; media; prejudice; women in sport.*